

Gweithio gyda'n gilydd
ar gyfer Cymru Iachach

Ein Strategaeth Hirdymor 2023 – 2035

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Crynodeb gweithredol

Mae'r Strategaeth Hirdymor hon yn nodi ein gweledigaeth ar gyfer cyflawni dyfodol iachach i bobl yng Nghymru erbyn 2035.

Pwy ydym ni a beth rydym yn ei wneud

Ni yw Iechyd Cyhoeddus Cymru - asiantaeth iechyd cyhoeddus genedlaethol Cymru. Ein diben yw **'gweithio gyda'n gilydd ar gyfer Cymru iachach'**. Rydym yn bodoli i helpu pawb yng Nghymru i fyw bywydau hirach, iachach. Gyda'n partneriaid, ein nod yw cynyddu disgwyliad oes iach, gwella iechyd a llesiant, a lleihau anghydraddoldebau i bawb yng Nghymru, nawr ac ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Gyda'i gilydd, mae ein timau'n gweithio i atal clefyd, diogelu iechyd, a darparu arweinyddiaeth, gwasanaethau arbenigol ac arbenigedd iechyd cyhoeddus. Ni yw'r brif ffynhonnell o wybodaeth, ymchwil ac arloesedd iechyd cyhoeddus yng Nghymru.

Ein strategaeth

Mae'r Strategaeth Hirdymor hon yn nodi ein gweledigaeth ar gyfer cyflawni dyfodol iachach i bobl yng Nghymru erbyn 2035. Rydym yn ymrwymedig i weithio tuag at Gymru lle mae pobl yn byw bywydau hirach, iachach a lle mae gan bawb fynediad teg a chyfartal at y pethau sy'n arwain at iechyd a llesiant da. Byddwn yn gwneud hyn drwy ganolbwyntio ar chwe blaenoriaeth, yr ydym yn eu disgrifio yn y ddogfen hon. Y rhain fydd ein hamcanion llesiant hefyd. Rydym wedi

nodi pam rydym wedi dewis y blaenoriaethau hyn a'r gwaith y byddwn yn ei wneud o dan bob un dros y blynyddoedd i ddod. Ni allwn gyflawni'r blaenoriaethau hyn ar ein pen ein hunain. I lwyddo, bydd angen i ni weithio gyda'n gilydd ac mewn partneriaeth â'n rhanddeiliaid allweddol a'r cyhoedd.

Yr heriau sy'n ein hwynebu

Mae pandemig Covid-19 wedi cael effaith fawr ar bobl Cymru, a bydd yr effeithiau yn parhau i gael eu teimlo am flynyddoedd i ddod. Mae hyn yn cynnwys nid yn unig yr effaith uniongyrchol ar ein hiechyd a'n llesiant ond hefyd y goblygiadau ehangach a thymor hwy. Mae canlyniadau cymdeithasol ac economaidd y pandemig wedi'u teimlo'n anghyfartal ar draws ein cymdeithas, yn enwedig ymhlith y rhai a oedd eisoes â'r anghenion iechyd a chymdeithasol mwyaf.

Mae'n debygol y bydd effaith hyd yn oed yn fwy ar yr anghydraddoldebau hyn yn y blynyddoedd i ddod o ganlyniad i'r argyfwng costau byw presennol. Nid yw cyflogau a budd-daliadau yn cadw i fyny â chostau byw cynyddol, yn enwedig prisiau ynni a bwyd, sy'n golygu na fydd pobl yn gallu fforddio'r hanfodion. Bydd hwn yn fater iechyd cyhoeddus hirdymor, a fydd yn effeithio ar y boblogaeth gyfan ac yn gwneud anghydraddoldebau iechyd presennol yn waeth. Rydym hefyd yn gwybod yr effaith y mae'r heriau hyn, yn enwedig y pandemig, wedi'i chael ar y system iechyd a gofal cymdeithasol ehangach. Mae'r pwysau presennol ar y GIG a gofal cymdeithasol yn sylweddol, a bydd angen i amrywiaeth o bartneriaid weithio gyda'i gilydd i fynd i'r afael â hyn dros y blynyddoedd i ddod.

Mae effeithiau uniongyrchol ac anuniongyrchol y pwysau hyn ar y cyhoedd, gan gynnwys cleifion a'u teuluoedd, yn sylweddol. Ochr yn ochr â hyn, dylem ganolbwyntio ar gynorthwyo tegwch iechyd (gwneud yn siŵr bod gan bawb fynediad teg at y pethau sy'n ein cadw'n iach).

Mae'n bosibl mai newid hinsawdd yw'r bygythiad mwyaf arwyddocaol a wynebwn yn fyd-eang. Bydd ei ganlyniadau'n effeithio ar bob agwedd ar fywyd sy'n hanfodol i gyflawni a chynnal iechyd da. Mae angen camau gweithredu brys i fynd i'r afael â newid hinsawdd, ac i fodloni gweddill Nodau Datblygu Cynaliadwy'r Cenhedloedd Unedig.

Strategaeth ar gyfer y dyfodol

Mae'r heriau a wynebwn yn amlwg ac yn anodd. Ond, rydym wedi gweld y pŵer a'r effaith y gallwn eu cael pan fyddwn yn cyfuno ein hymdrechion a'n harbenigedd. Mae gan Gymru hanes balch o gymuned a chydweithio. Fel gwlad, rydym wedi gweld faint y gallwn ei gyflawni drwy groesawu arloesedd, datblygiadau technolegol a'n hymrwymiad i weithio gyda'n gilydd. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) (2015) yn ein galluogi i ddefnyddio dull ataliol hirdymor, gan gynnwys y cyhoedd a gweithio gyda'n partneriaid i fynd i'r afael â'r heriau rydym yn eu hwynebu heddiw ac yfory.

Y strategaeth hon yw ein hymateb i'r heriau hynny. Mae'n nodi ein rôl a sut y byddwn yn gweithio i ateb yr heriau a gwneud y mwyaf o'r cyfleoedd a roddir i ni. Mae hefyd yn nodi'r blaenoriaethau allweddol y byddwn yn canolbwyntio ein hymdrechion a'n hadnoddau arnynt. Rhaid i ni ddod o hyd i ffyrdd newydd ac arloesol o roi ein strategaeth ar waith drwy adeiladu ar yr hyn sy'n gweithio, gweithio'n agos gyda'n partneriaid, a rhoi'r rhai sy'n defnyddio ein gwasanaethau wrth wraidd yr hyn rydym yn ei wneud. Bydd ein strategaeth yn cael ei chefnogi gan strategaethau eraill, fel ein Strategaeth Ddigidol a Data, Strategaeth Ymchwil a Gwerthuso a Strategaeth Ansawdd fel Strategaeth Sefydliadol. Bydd y rhain yn cyfeirio ac yn llunio sut y byddwn yn cyflawni ein blaenoriaethau a'n gwaith yn y dyfodol.

Er mwyn rhoi'r strategaeth hon ar waith yn effeithiol byddwn yn gweithio'n rheolaidd gyda'r trydydd sector, cynrychiolwyr cymunedol, defnyddwyr gwasanaethau a'r cyhoedd i nodi sut y gallwn fynd i'r afael â'r blaenoriaethau a nodwyd yn y strategaeth hon gyda'n gilydd. Bydd ein strategaeth newydd yn rhedeg tan 2035 ac yn nodi ein cyfeiriad strategol hirdymor yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Rydym wedi croesawu'r 'pum ffordd o weithio' a nodir yn y Ddeddf, a byddwn yn defnyddio'r rhain er mwyn helpu i ddatblygu ein strategaeth a'i rhoi ar waith dros y blynyddoedd i ddod.

Ein rôl

Byddwn yn gweithio gyda'n partneriaid cenedlaethol a rhyngwladol, gan gynnwys drwy rwydweithiau fel y Gymdeithas Ryngwladol o Sefydliadau Iechyd Cyhoeddus Cenedlaethol (IANPHI), er mwyn helpu i gyflawni ein strategaeth. Fel aelod Cymru o IANPHI, a sefydliad iechyd

cyhoeddus cenedlaethol Cymru, byddwn yn gweithio gyda'n partneriaid i ddiogelu a gwella iechyd y cyhoedd. Yn ein strategaeth, rydym wedi gwneud yn siŵr ein bod yn disgrifio lle y gallwn ychwanegu'r gwerth mwyaf i bobl Cymru a'n partneriaid.

Ein blaenoriaethau o dan y strategaeth hon (gweler adran 6)

Dylanwadu ar benderfynyddion ehangach iechyd

Cefnogi datblygu system iechyd a gofal gynaliadwy sy'n canolbwyntio ar atal ac ymyrryd yn gynnar

Hybu llesiant meddyliol a chymdeithasol

Darparu gwasanaethau iechyd cyhoeddus rhagorol i ddiogelu'r cyhoedd a sicrhau'r canlyniadau iechyd gorau posibl i'r boblogaeth

Hybu ymddygiad iach

Mynd i'r afael ag effeithiau newid hinsawdd ar iechyd cyhoeddus

Ar gyfer pob blaenoriaeth, rydym wedi nodi canlyniadau a fydd yn ein helpu i weld y cynnydd a wnaed gennym o ran cyflawni'r strategaeth. Rydym yn ceisio disgrifio'n glir sut rydym yn:

- **hysbysu** ein partneriaid am y bygythiadau presennol a'r bygythiadau sy'n dod i'r amlwg i iechyd yng Nghymru, y ffactorau sy'n dylanwadu ar iechyd, llesiant ac anghydraddoldebau, a'r dystiolaeth sy'n dangos bod angen i ni weithredu;
- **eirioli** ar gyfer camau gweithredu i wella a diogelu iechyd a lleihau anghydraddoldebau iechyd;
- **paratoi** ein partneriaid i gymryd camau gweithredu i wella iechyd a llesiant a lleihau anghydraddoldebau iechyd; a
- **darparu** gwasanaethau cyhoeddus yr ydym yn gwybod eu bod yn seiliedig ar y dystiolaeth sydd ar gael.

Byddwn yn adolygu ein blaenoriaethau'n rheolaidd i sicrhau eu bod yn dal yn ddilys yn sgil newidiadau yn y sefydliad a'r tu allan iddo

Cyflawni ein strategaeth

Wrth i ni ddechrau rhoi ein strategaeth ar waith, rydym yn cydnabod ein bod yn gweithio mewn amgylchedd anrhagweladwy a newidiol. Mae hyn wedi'i adlewyrchu yn ein risgiau strategol (unrhyw beth a allai ein hatal rhag cyflawni ein canlyniadau disgwyledig), yr ydym wedi'u hadolygu a'u diweddarau ochr yn ochr â'n strategaeth. Mae angen i ni ddangos y gallwn ymateb yn gyflym ac yn gadarnhaol i fygythiadau a chyfleoedd newydd. Fel sefydliad sy'n dysgu, byddwn yn gwneud yn siŵr bod gan ein gwasanaethau'r gwerth mwyaf ac yn cael yr effaith fwyaf. Mae hyn yn golygu y byddwn

yn blaenoriaethu'r meysydd hynny lle gallwn gael yr effaith fwyaf a bod yn hyblyg wrth ymateb i faterion newydd.

Byddwn yn adolygu ein blaenoriaethau'n rheolaidd i sicrhau eu bod yn dal yn ddilys yn sgil newidiadau yn y sefydliad a'r tu allan iddo. Bydd hyn yn cael ei ategu gan dystiolaeth iechyd cyhoeddus, nodi bygythiadau yn y dyfodol (fel ymwrthedd gwrthficrobaidd), adborth gan y rhai sy'n defnyddio ein gwasanaethau ac ymgysylltu â'n rhanddeiliaid.

Cefndir i'n strategaeth

Cyd-destun

Mae nifer o faterion allweddol wedi arwain sut rydym wedi datblygu ein strategaeth.

Materion byd-eang

Mae Agenda ar gyfer Datblygu Cynaliadwy'r Cenhedloedd Unedig 2030 a'i Nodau Datblygu Cynaliadwy wedi chwarae rhan fawr wrth ddatblygu ein strategaeth ac maent wedi parhau i ddylanwadu arnom. Rydym am sicrhau y gall pawb gyflawni eu hiechyd a'u llesiant gorau. Mae'r Agenda yn darparu fframwaith cynhwysfawr ar gyfer deall y cysylltiadau rhwng camau gweithredu brys i roi terfyn ar dlodi

ac amddifadedd arall a'r angen am y camau hyn, ynghyd â chamau gweithredu i wella iechyd ac addysg, lleihau anghydraddoldeb a mynd i'r afael â newid hinsawdd. Mae hyn yn cyd-fynd yn agos â'r dull iechyd Cyfunol byd-eang, sy'n cydnabod bod cysylltiad agos rhwng iechyd pobl, anifeiliaid ac ecosystemau, eu bod yn dibynnu ar ei gilydd a bod angen eu cydbwysu'n gynaliadwy.

Deddfwriaeth a pholisi Cymru

Mae sawl darn o ddeddfwriaeth iechyd cyhoeddus allweddol wedi dod i rym yng Nghymru dros y blynyddoedd diwethaf, yr ydym yn eu cefnogi ac sydd wedi llunio ein strategaeth. Mae'r

ddeddfwriaeth hon yn herio cyrff y sector cyhoeddus i ystyried effeithiau tymor hwy eu penderfyniadau, a chynorthwyo mwy o ffocws ar atal anghydraddoldebau a mynd i'r afael â nhw.

Mae'r ddeddfwriaeth yn cynnwys:

- Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015;
- Deddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Ansawdd ac Ymgysylltu) (Cymru) 2020; a
- Dyletswydd Economaidd-gymdeithasol 2021.

Mae Cymru lachach (2018) yn nodi cynlluniau ar gyfer y weledigaeth hirdymor i sicrhau bod 'gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol yn cael eu darparu drwy un system gyfan ddi-dor' yng Nghymru, sy'n canolbwyntio ar iechyd a llesiant ac atal salwch. Ei nod yw ateb heriau iechyd a gofal cymdeithasol yn y dyfodol, gan gynnwys poblogaeth sy'n heneiddio a newidiadau o ran ffordd o fyw.

Mae ein blaenoriaethau hefyd wedi'u harwain gan flaenoriaethau'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer GIG Cymru, yn enwedig y cymorth a'r arbenigedd iechyd cyhoeddus y gallwn eu cyfrannu at y system ehangach. Bydd hyn yn helpu i wneud yn siŵr bod canlyniadau ansawdd, diogelwch, atal, ac iechyd da wrth wraidd y GIG yng Nghymru. Rhaid i ni hefyd ystyried ein dyletswyddau cyfreithiol, gan gynnwys ein rôl fel ymatebwr categori 1 (asesu ac ymdrin ag argyfyngau).

Iechyd yng Nghymru

Mae pandemig Covid-19 wedi cael effeithiau sylweddol ar bobl Cymru, ac mae ei ganlyniadau cymdeithasol ac economaidd wedi'u teimlo'n anghyfartal ar draws ein cymdeithas. Maent wedi effeithio'n anghymesur ar y rhai a oedd eisoes â'r anghenion iechyd a chymdeithasol mwyaf. Yng Nghymru, mae disgwyliad oes a disgwyliad oes iach wedi methu cynyddu dros y degawd diwethaf, ac rydym yn parhau i weld anghydraddoldebau iechyd amlwg a pharhaus.

Fel arfer, mae pobl sy'n byw yn rhannau tlotaf Cymru eisoes yn marw dros chwe blynedd yn gynharach na'r rhai yn yr ardaloedd lleiaf

difreintiedig. Bydd yr argyfwng costau byw presennol yn ychwanegu at yr hyn a oedd eisoes yn wahaniaethau cynyddol rhwng y cefnog a'r llai cefnog.

Mae 'Ymateb i Her Driphlyg Brexit, Covid-19 a'r Newid yn yr Hinsawdd o ran iechyd, llesiant a thegwch yng Nghymru' yn dangos bod y tair her hyn wedi cael effaith sylweddol ar bobl Cymru. Er enghraifft, mae Brexit, Covid-19 a newid hinsawdd wedi effeithio ar gyflogaeth, masnach a ffactorau eraill sy'n effeithio ar iechyd pobl, fel y defnydd o alcohol, cost bwyd, a llesiant meddyliol.

Mae Cymru yn wlad:

- sydd â phoblogaeth sy'n heneiddio a chyfradd ffrwythlondeb isel, a fydd yn cynyddu ein cymhareb dibyniaeth (nifer y dibynyddion rhwng 0 ac 14 oed a thros 65 oed, o gymharu â'r rhai 15 i 64 oed) yn y dyfodol;
- sydd ag anghydraddoldebau iechyd clir a pharhaus, gyda disgwyliad oes iach menywod a dynion bron 17 a 12 mlynedd yn is yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig o gymharu â'r lleiaf difreintiedig;
- lle mae'r bwlch rhwng yr ardaloedd lleiaf a mwyaf difreintiedig yng Nghymru ar gyfer marwolaethau cynamserol o glefydau anhrosglwyddadwy (y rhai nad achosir gan haint) wedi bod yn cynyddu dros y blynnyddoedd diwethaf, ac mae'r gyfradd o farwolaethau cynamserol o'r achos hwn bellach bron ddwywaith a hanner yn uwch yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig, o gymharu â'r ardaloedd lleiaf difreintiedig;
- lle mae tua thraean o bobl yn dilyn llai na thri o'r pum 'ymddygiad iach';
- lle mae 1 o bob 7 oedolyn yng Nghymru yn smygu;
- lle mae unigrwydd ddwywaith yn fwy tebygol ymhlith pobl sy'n byw yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig; a
- lle ceir ôl-groniad mawr o gleifion sy'n aros am driniaeth (ym mis Ionawr 2023, roedd tua 576,000 o gleifion ar restrau aros am driniaeth yng Nghymru).

Mae'r wybodaeth hon a'n dealltwriaeth o iechyd yng Nghymru wedi dylanwadu ar ein strategaeth a sut rydym wedi penderfynu ar ein blaenoriaethau. Ein blaenoriaethau a'r camau gweithredu a gymerwn o dan bob un ohonynt yw ein hymateb i'r heriau

hyn. Byddwn yn parhau i ddefnyddio'r wybodaeth ddiweddaraf am iechyd cyhoeddus i'n helpu i asesu'r effaith rydym yn ei chael ac addasu lle y bo angen.

Ein datganiad diben

Ein diben yw 'gweithio gyda'n gilydd ar gyfer Cymru iachach'

Ein cenhadaeth

Rydym yn helpu pawb yng Nghymru i fyw bywydau hirach, iachach. Gyda'n partneriaid, ein nod yw cynyddu disgwyliad oes iach, gwella iechyd a llesiant, a lleihau anghydraddoldebau i bawb yng Nghymru, nawr ac ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Gyda'i gilydd, mae ein timau'n gweithio i atal

clefyd, diogelu iechyd, a darparu arweinyddiaeth, gwasanaethau arbenigol ac arbenigedd iechyd cyhoeddus. Ni yw'r brif ffynhonnell o wybodaeth, ymchwil ac arloesedd iechyd cyhoeddus yng Nghymru.

Gweledigaeth

Erbyn 2035, byddwn wedi cyflawni dyfodol iachach i Gymru. Rydym yn gweithio tuag at Gymru lle mae pobl yn byw bywydau hirach, iachach a lle mae gan

bawb yng Nghymru fynediad teg a chyfartal at y pethau sy'n arwain at iechyd a llesiant da.

Gwerthoedd

Mae ein gwerthoedd fel a ganlyn:

gweithio gyda'n gilydd;

gydag ymddiriedaeth a pharch;

i wneud gwahaniaeth.

Prif ganlyniad

Mae'n hanfodol deall ein cynnydd yng Nghymru tuag at ein gweledigaeth ar gyfer dyfodol lle mae

pobl yn byw bywydau hirach ac iachach.

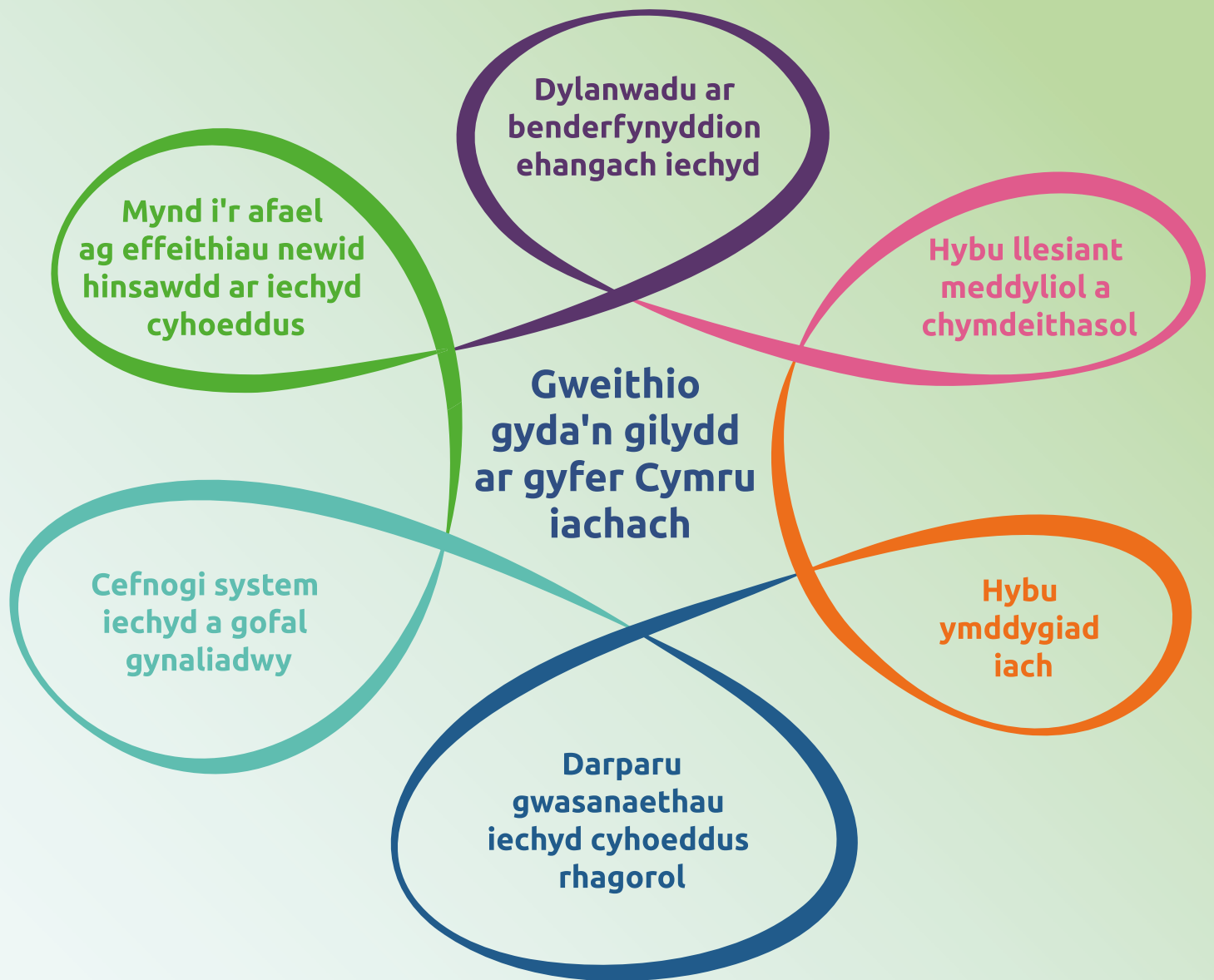
Y prif ganlyniad iechyd yr ydym am ddylanwadu arno a'i gefnogi yw:

cynyddu disgwyliad oes iach a chau'r bwlch disgwyliad oes iach rhwng y lleiaf difreintiedig a'r mwyaf difreintiedig.

Rydym wedi dewis hwn gan ei fod yn un o Ddangosyddion Llesiant Cenedlaethol ac yn un o gerrig milltir cenedlaethol Cymru. Byddwn yn ei fesur drwy ddisgwyliad oes iach adeg geni, gan gynnwys y bwlch rhwng y lleiaf a'r mwyaf difreintiedig. Er nad dim ond ni sy'n gyfrifol am y canlyniad hwn, nac am bob ffactor sy'n effeithio ar iechyd a llesiant, byddwn yn ei ddefnyddio i'n helpu i ddeall iechyd a llesiant cyffredinol pobl Cymru. Bydd hefyd yn ein harwain wrth i ni gyflawni ein strategaeth.

Byddwn yn monitro'r canlyniadau a nodwyd gennym yn y strategaeth hon ac yn datblygu ffyrdd penodol o fesur ein perfformiad. Bydd hyn yn ein galluogi i fonitro ein cyfraniad a'n helpu i werthuso mor effeithiol yr ydym wedi bod ac addasu lle y bo angen. Byddwn hefyd yn monitro ein canlyniadau ar draws yr holl nodweddion gwarchodedig. (Y nodweddion gwarchodedig yw oed, anabledd, ailbennu rhywedd, beichiogrwydd a mamolaeth, hil, crefydd neu gred, rhyw a chyfeiriadedd rhywiol. Mae'n anghyfreithlon gwahaniaethu yn erbyn rhywun oherwydd y rhain.)

Ein Blaenoriaethau 2023-2035

**Ni yw Iechyd Cyhoeddus Cymru.
Rydym yn bodoli i helpu pawb yng Nghymru
i fyw bywydau hirach, iachach.**

Ein gwerthoedd yw **gweithio gyda'n gilydd**,
gydag **ymddiriedaeth a pharch** i wneud gwahaniaeth.

**GIG
CYMRU
NHS
WALES**

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Ein blaenoriaethau

Mae pob blaenoriaeth yn cael ei hategu gan ein hymrwymiad i leihau anghydraddoldebau iechyd

Mae'r adrannau canlynol yn nodi ein blaenoriaethau o ran y strategaeth hon. Mae'r blaenoriaethau wedi'u llywio gan iechyd yng Nghymru, ffactorau a bygythiadau byd-eang ehangach, a deddfwriaeth a

pholisi allweddol. Mae ein risgiau strategol hefyd wedi chwarae rhan allweddol wrth ddatblygu ein blaenoriaethau.

Mae cyflawni ein chwe blaenoriaeth yn cydnabod pwysigrwydd:

- atal sylfaenol (lleihau nifer yr achosion o glefydau);
- atal eilaidd (canfod camau cynnar clefyd ac ymyrryd cyn i symptomau llawn ddatblygu); ac
- atal trydyddol (rheoli clefyd ar ôl diagnosis i arafu neu atal ei ledaeniad).

Mae hyn wedi'i adlewyrchu, lle y bo'n berthnasol, o fewn cwrdd pob blaenoriaeth.

Mae pob blaenoriaeth yn cael ei hategu gan ein hymrwymiad i leihau anghydraddoldebau iechyd. Byddwn yn defnyddio'r pum ffordd o weithio a nodwyd yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

(Cymru) 2015 i'n helpu i roi pob blaenoriaeth ar waith, gan gynnwys drwy weithio gyda'n partneriaid.

Blaenoriaeth 1:

Dylanwadu ar benderfynyddion ehangach iechyd

Cyflwyniad

Mae pawb yng Nghymru yn haeddu'r cyfle i gael iechyd da. Ond, yn rhy aml mae pobl yn mynd yn sâl neu'n marw yn rhy gynnar am nad oes ganddynt y ffactorau hanfodol sydd eu hangen arnynt ar gyfer iechyd da. Mae'r rhain yn cynnwys addysg a sgiliau, cartref diogel a chynnes, gwaith teg (lle mae gweithwyr yn cael eu gwobrwyo'n deg, eu clywed a'u cynrychioli, yn ddiogel ac yn gallu datblygu mewn amgylchedd iach, cynhwysol lle mae eu hawliau'n cael eu parchu), arian ac adnoddau, mynediad at drafnidiaeth fforddiadwy a chynaliadwy, ac amgylchedd ffisegol iach. Mae'r ffactorau hyn, neu'r 'penderfynyddion iechyd', yn effeithio arnom o'n profiadau cynharaf a thrwy gydol ein hoes.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ein galluogi i weithio gydag eraill er mwyn gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Byddwn yn dod â'n harbenigedd a thystiolaeth iechyd cyhoeddus, gan weithio ar sawl lefel i ddylanwadu ar y penderfynyddion hyn a chynyddu cyfleoedd ar gyfer cyfle teg am iechyd da. Nid yw hyn erioed wedi bod yn bwysicach. Mae pandemig Covid-19 wedi dangos sut y mae'r penderfynyddion hyn yn effeithio ar ein holl ymdrechion i wella a diogelu iechyd. Ar hyn o bryd, mae'r argyfwng costau byw yn effeithio'n anghymesur ar iechyd ein cymunedau mwyaf difreintiedig, gan gynyddu effaith tlodi ar gymunedau yng Nghymru.

Dylanwadu ar benderfynyddion ehangach iechyd

Trosolwg – pam mae hyn yn flaenoriaeth

Mae'r penderfyniadau ehangach, a elwir yn aml yn 'achosion yr achosion', yn effeithio ar ganlyniadau iechyd yng Nghymru. Mae profiadau gwahanol o'r achosion hyn yn arwain at wahaniaethau o ran canlyniadau iechyd, neu anghydraddoldebau iechyd, sydd yn eu tro'n gyfrifol am afiechyd a nifer mawr o gyfanswm y marwolaethau cynnar. Gall pobl o ardaloedd mwyaf difreintiedig Cymru ddisgwyl colli dros ddegawd o fywyd mewn iechyd da o gymharu â'r rhai o'r ardaloedd lleiaf difreintiedig (13 blynedd i ddynion ac 17 i fenywod). Mae'r gwahaniaethau annheg hyn yn parhau ar draws cenedlaethau.

Gallwn lywio camau gweithredu ar y penderfyniadau hyn, eirioli amdanynt a pharatoi camau gweithredu ar eu cyfer yn lleol, yn genedlaethol ac yn rhwngwladol. Fel sefydliad iechyd cyhoeddus cenedlaethol dibynadwy, gallwn gefnogi dull 'iechyd ym mhob polisi', gan lywio polisiâu a sut y maent yn cael eu rhoi ar waith a dylanwadu arnynt.

Rydym mewn safle unigryw i ddod â safbwynt iechyd cyhoeddus i feysydd o bolisi cenedlaethol Cymru sy'n ymwneud ag iechyd a llesiant, fel tai, addysg, cynllunio, trafnidiaeth, datblygu economaidd a gwariant y llywodraeth. Gallwn gysylltu partneriaid a pholisiâu i ddangos sut y gallant gyfrannu at wella iechyd a lleihau anghydraddoldebau iechyd. Gall y dull ar y cyd hwn a'n harbenigedd hefyd gefnogi'r system ehangach, gan gynnwys byrddau iechyd ac awdurdodau lleol ledled Cymru. Gallwn weithio gydag asiantaethau i

ddylanwadu ar bolisiâu y tu allan i Gymru lle y bo'n briodol, gan gynnwys wrth ystyried y ffactorau masnachol sy'n effeithio ar iechyd.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn dweud bod yn rhaid i ni weithio i wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol drwy gyfrannu at bob un o saith nod llesiant y Ddeddf. Mae'r nodau hyn yn debyg i'r penderfyniadau ehangach iechyd, gan eu bod yn canolbwyntio ar y ffactorau sy'n cyfrannu at iechyd a llesiant da nawr ac ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Hefyd, o dan Ddyletswydd Economaidd-gymdeithasol 2021, rhaid i ni ystyried anghydraddoldebau sy'n deillio o anfantais gymdeithasol ac economaidd. Mae cymryd camau gweithredu ar benderfyniadau ehangach iechyd hefyd yn cyfrannu at ddyletswyddau'r DU o dan Nodau Datblygu Cynaliadwy'r Cenhedloedd Unedig.

O dreftadaeth ôl-ddiwydiannol Cymru, drwy gyni, effaith pandemig Covid-19, a'r argyfwng costau byw, bydd effeithiau penderfyniadau yng Nghymru yn parhau i'r dyfodol, mewn ffyrdd y gallwn eu rhagweld a ffyrdd na allwn eu rhagweld.

Yr hyn y mae'r flaenoriaeth hon yn ei gwmpasu

Mae'r prif benderfyniaddion ehangach iechyd yn cynnwys:

addysg a sgiliau da

tai o ansawdd da, sy'n hygyrch ac yn fforddiadwy

gwaith teg

trafnidiaeth gynaliadwy, wedi'i chynllunio'n dda, ac

digon o arian ac adnoddau

amgylchedd adeiledig a naturiol sy'n cefnogi ein hiechyd a'n llesiant

Nid yw penderfyniaddion ehangach yn ymwneud â'n hamodau byw yn unig, ond maent hefyd yn cynnwys pethau sy'n effeithio ar yr amodau hyn, fel grymoedd economaidd a masnachol, blaenoriaethau gwleidyddol a dosbarthiad anghyfartal incwm, cyfoeth a phŵer. Gelwir y rhain yn achosion sylfaenol hefyd. Mae'r berthynas rhwng iechyd a'r penderfyniaddion hyn yn gweithredu'r ddwy ffordd, oherwydd gall iechyd a salwch effeithio ar ein llesiant cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol. Er enghraifft, pan fyddwn yn iach, rydym mewn sefyllfa well i ddysgu neu gymryd rhan mewn gwaith teg.

Byddwn yn gweithio gyda'n partneriaid, gan ddefnyddio tystiolaeth ac arbenigedd i lywio, eirioli am gamau gweithredu a pharatoi ar gyfer hyn er mwyn lleihau anghydraddoldebau iechyd a gwella iechyd a llesiant pobl drwy gydol eu bywydau.

Byddwn yn defnyddio tystiolaeth o sawl ffynhonnell er mwyn gwneud hyn, yn amrywio o brofiadau cymunedol i fonitro penderfyniaddion allweddol, hyd at ymchwil ryngwladol.

Byddwn yn ychwanegu at y sylfaen dystiolaeth hon drwy gynghori ac arwain ar ymchwil a gwerthuso sy'n ymwneud â'r penderfyniaddion ehangach. Byddwn yn trefnu camau gweithredu ar benderfyniaddion ac yn datblygu dealltwriaeth a rennir o sut y gallwn effeithio ar sectorau a meysydd polisi gwahanol sy'n dibynnu ar ei gilydd. Bydd ein hymdrechion yn dibynnu ar y dystiolaeth sydd gennym o bwysigrwydd y penderfyniaddion hyn ar gyfer iechyd pobl, yn ogystal â'n gallu unigryw i ddylanwadu arnynt.

Amcanion

Erbyn 2035:

- Bydd Cymru yn wlad lle mae gan bobl gyfle mwy cyfartal o fyw bywyd bodlon, yn rhydd o afiechyd y gellir ei atal;
- bydd tlodi ac anghydraddoldeb yn cael llai o effaith ar iechyd a llesiant cenedlaethau'r dyfodol;
- bydd plant yn cael cyfle gwell a thecach i ddysgu ac i gyflawni eu potensial;
- bydd trafnidiaeth, tai a datblygiadau wedi'u cynllunio yn cynorthwyo pobl, teuluoedd a chymunedau i fyw bywydau iachach;
- bydd penderfyniadau mawr wedi'u gwneud ar benderfynyddion ehangach, wedi'u harwain gan asesiadau effaith iechyd (sy'n nodi effeithiau cadarnhaol neu negyddol polisïau, cynlluniau a chynigion ar iechyd a llesiant);
- bydd cyflogwyr yn y sector cyhoeddus a phreifat yn cael eu cynorthwyo i wella'r cyfle i gymryd rhan mewn gwaith teg, a fydd yn cynorthwyo iechyd a llesiant;
- byddwn wedi helpu i ddylanwadu ar benderfyniadau ar y penderfynyddion ehangach i leihau anghydraddoldeb a gwella iechyd, drwy ein gwaith gyda'r Senedd a Llywodraeth Cymru; a
- byddwn wedi cefnogi newid cadarnhaol ar benderfynyddion ehangach iechyd gyda phartneriaid yn lleol, yn genedlaethol ac yn rhyngwladol i gyflawni gwell iechyd a llesiant i bawb.

Blaenoriaeth 2:

Hybu llesiant meddyliol a chymdeithasol

Cyflwyniad

Llesiant meddyliol a chymdeithasol yw sylfeini iechyd a llesiant gydol oes. Os yw'r penderfynyddion ehangach yn darparu'r amodau ar gyfer iechyd da, yna gellir ystyried llesiant cymdeithasol a meddyliol yn sylfeini ar gyfer pobl a chymunedau iach.

Mae llesiant meddyliol yn cwmpasu sut rydym yn meddwl, sut rydym yn deall ein hemosiynau ac emosiynau pobl eraill, sut rydym yn ffurfio perthnasoedd iach, pa mor gydnerth yr ydym, a sut rydym yn gwneud synnwyr o'n profiadau. Mae ein llesiant meddyliol yn cael ei ddylanwadu'n gryf gan yr amgylchedd yr ydym yn byw, yn gweithio, yn chwarae ac yn dysgu ynddo. Mae blynyddoedd cynnar bywyd yn ganolog i ddatblygu'r sylfeini ar gyfer llesiant meddyliol ac maent yn cael eu dylanwadu gan ryngweithio rhwng plentyn bach a'i rieni neu ofalwyr a chan y berthynas rhwng rhieni yn y cartref. Os nad yw'r amodau yn ystod plentyndod yn ddiogel ac yn feithringar, gall pobl brodi effeithiau hirdymor o ganlyniad i brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod (ACE).

Hybu llesiant meddyliol a chymdeithasol

Yn hanfodol, mae rhwydweithiau cymdeithasol ehangach mewn teuluoedd a chymunedau yn cyfrannu at lesiant cymdeithasol unigolion a chymunedau – mae'r ymdeimlad o berthyn a chysylltiad â chymuned a chreu rhwydweithiau sy'n ceisio cynnwys pawb yn bwysig. Mae cymunedau fel y rhain yn llai tebygol o brofi unigrwydd ac ynysigrwydd ac maent yn fwy cydnerth pan fyddant yn wynebu trallod a thrawma.

Trosolwg – pam mae hyn yn flaenoriaeth

Ceir tystiolaeth gynyddol bod llesiant meddyliol yn hanfodol i'n gallu i ymateb i heriau bywyd o ddydd i ddydd a sut rydym yn gofalu am ein hunain. Gall lefel uchel o lesiant meddyliol leihau effaith penderfynyddion ehangach, ond gall llesiant meddyliol isel waethygu eu heffaith. Bydd pobl sy'n mwynhau lefel uchel o lesiant meddyliol mewn sefyllfa well i gymryd camau i wella eu hiechyd a'u llesiant eu hunain a'u teulu a'r gymuned ehangach. Maent yn fwy tebygol o gymryd gwell gofal o'u hunain a chael mwy o fudd o ofal iechyd. Pan fydd llesiant meddyliol yn isel, weithiau bydd pobl yn defnyddio alcohol, cyffuriau neu fwyd fel dull ymdopi. Mae hyn yn ei dro yn cynyddu'r risg o broblemau iechyd, ac mae'r person yn llai tebygol o ofyn am gymorth neu gael mynediad at ofal ar gam cynnar.

Mae'r Rhwydwaith Ymchwil Iechyd mewn Ysgolion yn casglu gwybodaeth am iechyd a llesiant plant ysgol uwchradd yng Nghymru. Mae wedi canfod dirywiad yn llesiant meddyliol plant o gymharu â'r cyfnod cyn pandemig Covid-19. I lawer o bobl, tynnodd y pandemig sylw at bwysigrwydd eu perthnasoedd ag eraill – cafodd colli cysylltiad â ffrindiau a theulu effaith negyddol ar eu llesiant meddyliol. Gwnaeth llawer o bobl bethau i helpu eu llesiant meddyliol, fel mynd am dro, treulio amser gyda'r teulu, garddio, coginio, crefftau ac ymarfer corff yn yr awyr agored. Mae gennym y potensial i gynyddu ymwybyddiaeth a dealltwriaeth pobl o'r camau cymharol syml y gallant eu cymryd i ddiogelu a hyrwyddo eu llesiant meddyliol, yn enwedig yn ystod cyfnod o straen.

Bydd pob un ohonom yn profi lefelau isel o lesiant meddyliol isel ar adegau gwahanol o'n bywydau – pan fyddwn yn colli un o'n hanwyliaid, yn profi perthynas yn chwalu neu golli swydd, neu yn ystod cyfnodau o afiechyd. Ond, i rai pobl a grwpiau, gall llesiant meddyliol isel fod yn hirdymor a gall hyn, ynghyd â straen cronig, gael effaith sylweddol ar eu hiechyd. Gall trawma a phrofiadau niweidiol yn ystod plentyndod, heb amddiffyniad a chymorth cadarnhaol, effeithio ar lesiant meddyliol pobl drwy gydol eu bywydau.

Rydym yn anifeiliaid cymdeithasol, ac mae rhyngweithio rhwng pobl yn hanfodol ar gyfer llesiant meddyliol da. Mae'r ffocws cynyddol ar unigrwydd ac ynysigrwydd mewn polisiau yn cydnabod pwysigrwydd hyn. Ond, gall perthnasoedd afiach fod yn sail i gam-drin, trais neu gamfanteisio. Dangosodd Arolwg Cenedlaethol Cymru 2021/2022 fod, ar gyfartaledd, 13% o bobl yng Nghymru yn teimlo'n unig ac roedd 58% yn teimlo'n unig weithiau. Roedd y ffigurau ychydig bach yn uwch ymhlith pobl ifanc 16 i 24 oed a'r ffigurau isaf ymhlith pobl hŷn.

Yr hyn y mae'r flaenoriaeth hon yn ei gwmpasu

Mae'r flaenoriaeth hon yn ymwneud â gosod sylfeini iechyd a llesiant drwy gydol ein bywydau. Er y bydd ein gwaith o dan y flaenoriaeth hon yn cyfrannu at atal afiechyd meddwl, nid yw'r flaenoriaeth hon yn ymwneud ag iechyd neu afiechyd meddwl yn unig. Yn syml, gellir diffinio llesiant meddyliol fel 'teimlo'n dda a gweithredu'n dda'. Byddwn yn canolbwyntio ar sylfeini gwahanol llesiant meddyliol a chymdeithasol ar gyfer unigolion ac o fewn cymunedau. Bydd hyn yn cynnwys:

- ffactorau seicolegol – fel hunan-barch, hunanhyder, hunanbenderfyniaeth, a hunandderbyn;
- llythrennedd emosiynol – y gallu i nodi ein hemosiynau ac ymateb yn briodol iddynt;
- perthnasoedd iach – datblygu'r sgiliau i ffurfio a chynnal perthnasoedd iach o ansawdd da gyda gydag eraill;
- cydnerthedd – ein gallu i ymateb i heriau bywyd o ddydd i ddydd mewn ffordd nad yw'n niweidio ein hiechyd;
- lleihau stigma a gwahaniaethu; a
- dull 'cymdeithas gyfan', lle mae unigolion, sefydliadau, cymunedau, systemau a'r gymdeithas y mae pobl yn byw ynddi yn ymwybodol o effaith trawma ac yn gallu ymateb i hyn.

Oherwydd bod sylfeini'r sgiliau hyn yn aml yn cael eu gosod yn ystod plentyndod cynnar, byddwn yn adeiladu ar waith ein rhaglen 1000 Diwrnod Cyntaf i gryfhau llesiant meddyliol plant bach. Byddwn yn cefnogi rhieni a gofalwyr i greu'r amodau gorau ar gyfer datblygiad cymdeithasol ac emosiynol eu plentyn. Bydd hyn yn cynnwys parhau i dynnu sylw at yr amodau cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol ehangach sy'n rhoi'r cychwyn gorau mewn bywyd i blant a chefnogi llunwyr polisi i asesu sut y mae eu polisiâu yn effeithio ar deuluoedd.

Byddwn hefyd yn parhau i helpu i ddatblygu a gweithredu dull 'ysgol gyfan' o ran llesiant meddyliol ac emosiynol. Byddwn yn cefnogi sut y mae cwricwla ysgolion yn cael eu rhoi ar waith, fel y gall ein hysgolion greu cyfleoedd ac arwain drwy esiampl i feithrin hunan-barch a hunanhyder, datblygu llythrennedd emosiynol, creu ymdeimlad o berthyn a chysylltu, a chryfhau perthnasoedd iach. Byddwn yn parhau i ganolbwyntio ar atal trais ymhlith plant a phobl ifanc. Bydd hyn yn cyfrannu at atal pob math o drais yng Nghymru, gan gyflawni'r hyn y gallwn ei ddychmygu yn unig ar hyn o bryd - Cymru heb drais. Byddwn yn datblygu rhaglenni sy'n cynhyrchu ac yn rhannu tystiolaeth ar gyfer camau gweithredu effeithiol i hybu llesiant meddyliol a'r amodau mewn cymunedau sy'n cefnogi llesiant cymdeithasol.

Byddwn yn cefnogi cyflogwyr i hybu llesiant meddyliol da ac annog ymdeimlad o berthyn a rhwydweithiau cymdeithasol cynhwysol. Byddwn yn parhau â'n gwaith gydag Addysg a Gwellu Iechyd Cymru i ychwanegu at y wybodaeth a'r sgiliau sy'n helpu i hybu llesiant meddyliol fel rhan sylfaenol o'r holl ymyriadau gofal iechyd. Byddwn yn parhau â'n gwaith i gadw at isafswm y niwed hirdymor sy'n deillio o drallod a thrawma ar unrhyw adeg yn ein bywydau. Rydym yn ymrwymedig i helpu i gyflawni'r rhaglen waith hon, a fydd yn helpu Cymru i ddod yn genedl sy'n annog pawb i beidio â beirniadu, a bod yn garedig ac yn drugarog.

Mae cyflymder newid o ran technoleg wedi bod yn gyflym dros y blynyddoedd diwethaf ac mae wedi trawsnewid sut rydym yn cyfathrebu ac yn rhyngweithio â'n gilydd. Bydd ein gwaith hefyd yn cydnabod yr angen i fod yn gydnerth yn feddyliol ar-lein. Byddwn yn ymgorffori'r dull hwn ar draws ein cynlluniau gwaith.

Yn olaf, byddwn yn parhau â'n gwaith sy'n defnyddio asesiadau effaith llesiant meddyliol er mwyn helpu i greu'r amodau gorau ar gyfer iechyd meddwl da. Gan weithio gydag eraill, byddwn hefyd yn ceisio ychwanegu at y dystiolaeth ar gyfer camau gweithredu effeithiol a sicrhau y gallwn fonitro newid a gwerthuso camau gweithredu.

Amcanion

Erbyn 2035, byddwn wedi:

- gweithio gydag eraill i leihau anghydraddoldebau o ran llesiant meddyliol a chymdeithasol;
- casglu, dehongli a rhannu tystiolaeth ar gyfer camau gweithredu effeithiol i gynorthwyo'r gwaith o ddatblygu polisi, deddfwriaeth a chamau gweithredu i hybu llesiant meddyliol a chymdeithasol a lleihau anghydraddoldebau;
- helpu i leihau effaith profiadau niweidiol yn ystod plentyndod a mathau eraill o drawma;
- cefnogi camau gweithredu sy'n seiliedig ar dystiolaeth i hybu a diogelu llesiant meddyliol, gan gynnwys mewn addysg, yn y gwaith ac mewn cymunedau;
- cefnogi'r system ehangach i adolygu neu werthuso polisi neu raglenni am eu heffaith ar lesiant meddyliol a chymdeithasol ac anghydraddoldebau drwy gydol bywydau pobl;
- datblygu partneriaethau cryf a phwrrpasol a fydd yn rhoi mwy o gyfleoedd i bobl wella eu llesiant meddyliol drwy gymryd rhan yn y pethau sy'n eu cadw'n feddyliol iach; a
- gweithio gyda phartneriaid a rhieni i helpu plant i gyflawni'r datblygiad cymdeithasol ac emosiynol gorau.

Blaenoriaeth 3: Hybu ymddygiad iach

Cyflwyniad

Mae hybu ymddygiad iach yn cynnwys camau gweithredu i leihau clefyd, anabledd a marwolaeth gynnar sy'n deillio o bethau fel smygu, ein deiet, pa mor egniol yr ydym a sut rydym yn defnyddio alcohol a sylweddau eraill.

Mae cysylltiad agos rhwng ein hymddygiad â'r ffactorau cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol sydd wedi'u hamlinellu yn ein blaenoriaethau cynharach. Mae'r cyfleoedd i wneud dewisiadau iachach yn cael eu dylanwadu gan ein hamgylchiadau cymdeithasol ac economaidd, gan lle rydym yn byw, ac yn bwysig, gan ddiwydiannau sy'n cynhyrchu llawer o gynnyrch afiach. Mae'r ffactorau hyn yn un o'r prif ffyrdd y mae'r penderfyniaddion ehangach yn arwain at afiechyd.

Gall ein hymddygiad hefyd fod o ganlyniad i'n llesiant meddyliol. Bydd llawer ohonom yn cydnabod mor hawdd yw bwyta bwydydd afiach – yn aml fel danteithion pan fyddwn yn teimlo'n isel – neu sut y gallwn yfed mwy o alcohol pan fyddwn dan straen neu'n bryderus. I rai pobl daw'r ymddygiad hwn yn arferion hirdymor, ac efallai y bydd angen cymorth arnynt i ddod o hyd i ffyrdd iachach o ymdopi. Yn y sefyllfaoedd hyn, yn aml mae angen cymorth ar bobl i wneud newidiadau, hyd yn oed pan fydd ganddynt gymhellant i wneud hynny.

**Hybu
ymddygiad
iach**

Trosolwg – pam mae hyn yn flaenoriaeth

Mae gan brif achosion marwolaeth (yn enwedig marwolaeth gynnar yng Nghymru) fel clefyd y galon a chlefyd cylchredol arall, rhai canserau a chlefyd anadlol, gysylltiadau cryf ag ymddygiad iechyd fel ffactorau risg. Gellir priodoli cyfran sylweddol o'r marwolaethau hyn i bethau fel smygu, deiet a'r defnydd o alcohol. Mae ffactorau ymddygiadol hefyd yn chwarae rhan yn y cyflyrau sy'n arwain at anabledd, fel clefydau cyhyrysgerbydol, a defnyddio sylweddau.

Smygu yw'r ffactor risg arweiniol o hyd ar gyfer iechyd gwael. Mae hyn yn rhannol oherwydd, i rai clefydau, mae'r risg yn parhau am sawl blwyddyn hyd yn oed ar ôl i rywun roi'r gorau i smygu, yn enwedig os oeddent wedi smygu am amser hir. Mae hefyd yn sgil yr amrywiaeth eang o gyflyrau a achosir gan smygu, gan gynnwys clefyd y galon a chylchredol, dementia, canser a chlefyd yr ysgyfaint. Ond, mae cyfraddau smygu wedi lleihau'n sylweddol dros y degawdau diwethaf ac mae'r ffigurau diweddaraf yn awgrymu mai dim ond 13.8% o oedolion yng Nghymru sy'n smygu ar hyn o bryd. Lansiodd Llywodraeth Cymru ei strategaeth Cymru Ddi-fwg yn 2022, gyda'r nod o leihau cyfraddau smygu i lai na 5% erbyn 2030.

Mae ein deiet a bod dros bwysau neu'n ordew yn cael llawer mwy o effaith na'r defnydd o dybaco. Wrth i gyfraddau smygu ostwng, mae nifer y bobl sydd dros bwysau, ac yn enwedig y bobl sy'n ordew, yn cynyddu. Yn 2022, roedd 62% o oedolion yng Nghymru naill ai dros bwysau neu'n ordew ac roedd 25% yn ordew. Mae hyn yn golygu bod eu pwysau ar lefel lle mae'r risg o iechyd gwael yn uchel. Mae cyfraddau gordewdra yn uwch mewn pobl o gefndir mwy difreintiedig. Lansiodd Llywodraeth Cymru Pwysau Iach: Cymru Iach fel strategaeth hirdymor i leihau nifer y bobl sydd dros bwysau ac yn ordew. Ein deiet, ynghyd â faint o alcohol rydym yn ei yfed a ph'un a ydym yn egniïol, yw achos arweiniol bod dros bwysau neu'n ordew. Mae ychydig dros hanner yr oedolion (56%) yn gwneud y 150 munud o weithgarwch cymedrol neu egniïol yr wythnos sy'n cael ei argymhell gan Brif Swyddogion Meddygol y DU. Ond, rydym yn gwybod bod yr enillion iechyd mwyaf i'w gwneud drwy helpu'r 30% o oedolion yng Nghymru sy'n segur ar hyn o bryd (hynny yw, yn

egniïol am lai na 30 munud yr wythnos) i fod yn fwy egniïol.

Mae bod yn egniïol yn dibynnu ar amrywiaeth o bethau, gan gynnwys lle rydym yn byw, a oes gennym fynediad hawdd at leoedd i gerdded a beicio neu i drafnidiaeth gyhoeddus aml a dibynadwy (fel dewis arall yn lle car), p'un a allwn fforddio mynd i gampfa neu ganolfan hamdden yn rheolaidd, a'r math o waith rydym yn ei wneud. Yn gynyddol, rydym yn llai egniïol, ac mae'r angen i greu cyfleoedd i fod yn egniïol yn ddatblygiad cymharol ddiweddar na fyddai wedi'i gydnabod gan bobl 100 mlynedd yn ôl.

Mae tlodi bwyd yn broblem sylweddol a chynyddol – mae llawer o deuluoedd yn cael trafferth darparu bwyd o gwbl ac mae ganddynt lawer llai o allu o ran canolbwyntio ar a yw'r bwyd hwnnw yn iach ai peidio. Ni fydd yn hawdd gwrthdroi newidiadau sydd wedi digwydd dros ddegawdau ond os na fyddwn yn gweithredu, bydd clefyd sy'n gysylltiedig â gordewdra yn parhau i gynyddu.

Yn ystod 1990 i 2016, roedd clefydau a achoswyd gan alcohol a chyffuriau wedi cynyddu. Mae'r defnydd o alcohol yn cael ei weld fel rhywbeth normal yn ein cymdeithas, ond eto cyhoeddodd Sefydliad Iechyd y Byd ddatganiad ym mis Ionawr 2023 lle dywedodd 'o ran y defnydd o alcohol nid oes swm diogel nad yw'n effeithio ar iechyd'. Hefyd, siaradodd canllawiau a luniwyd gan Brif Swyddogion Meddygol y DU yn 2016 am 'ganllawiau yfed risg isel' yn hytrach na lefelau diogel.

Yr hyn y mae'r flaenoriaeth hon yn ei gwmpasu

Bydd y flaenoriaeth hon yn canolbwyntio'n bennaf ar yr ymddygiad sy'n cael yr effaith fwyaf ar afiechyd, anabledd a marwolaeth gynnar y gellir eu hatal. Rydym hefyd yn ymwybodol o sut y mae'r ymddygiad hwn yn cyfrannu at iechyd y blaned yn ogystal ag iechyd unigolion.

Byddwn yn parhau â'n gwaith gyda'r byrddau iechyd a Chyfarwyddwyr Iechyd Cyhoeddus ac awdurdodau lleol i ymdrin â materion smygu a gordewdra.

Byddwn yn defnyddio dull tebyg o ran atal niwed o'r defnydd o gyffuriau ac alcohol. Rydym wedi gweld manteision mesuradwy ar gyfer y dull ar y cyd hwn o ran y defnydd o dybaco, yn enwedig drwy raglen Helpa Fi i Stopio, a byddwn yn ceisio adeiladu ar hyn i gyflawni Cymru ddi-fwg.

Byddwn yn gweithio i gynorthwyo'r system ehangach wrth fesur newid. Bydd hyn yn cynnwys lleihau ymddygiad afiach a'r bwlch rhwng y grwpiau mwyaf a lleiaf cefnog mewn cymdeithas. Mae'r sail ar gyfer llawer o'r ymddygiad hwn yn dechrau yn ystod plentyndod a byddwn yn parhau i gefnogi ymddygiad iach o enedigaeth. Mae hyn yn cynnwys gweithio gyda'n partneriaid i gynyddu nifer y menywod sy'n bwydo ar y fron a chynghori ar yr adeg orau i gyflwyno babanod i fwydydd solet. Byddwn hefyd yn datblygu dull 'ysgol gyfan' o ran bwyd a fydd yn cynnwys sicrhau bod safonau maeth yn unol â'r canllawiau gwyddonol diweddaraf a gweld a yw'r polisi hwn yn gwella arferion bwyta plant a phobl ifanc.

Byddwn yn defnyddio dull penderfynyddion iechyd masnachol, sy'n canolbwyntio ar weithgarwch yn y sector preifat sy'n effeithio ar iechyd y boblogaeth. Mae'r dull hwn yn ceisio nodi'r diwydiannau hynny sy'n gwneud cynnyrch sy'n annog ymddygiad sy'n niweidiol i iechyd a chymryd camau gweithredu ar y diwydiannau hynny. Mae Cymru wedi bod yn weithgar wrth gyflwyno deddfwriaeth i leihau

effeithiau niweidiol tybaco, a byddwn yn rhoi tystiolaeth i Lywodraeth Cymru a fydd yn ei helpu i sicrhau bod Cymru yn parhau ymhlith y gwledydd arweiniol yn y byd sy'n mynd i'r afael â'r materion hyn. I wneud hyn, bydd angen i ni weithio'n agos gydag asiantaethau iechyd cyhoeddus yn y DU ac o amgylch y byd i sicrhau ein bod yn cyfrannu at gymryd camau gweithredu gyda'n gilydd ac yn cael budd o hyn.

Byddwn hefyd yn gweithio i sicrhau y gallwn nodi ymddygiad newydd ac sy'n dod i'r amlwg y gall diwydiant ei annog neu ddylanwadu arno. Mae pryder cynyddol ynghylch materion fel niwed sy'n gysylltiedig â gamblo, ac mae'r rhan fwyaf o randdeiliaid o'r farn bod hyn yn rhannol oherwydd rôl y diwydiant. Hefyd, bu pryder cynyddol am nifer y bobl ifanc sy'n fepio a'r rôl y gall cynnyrch untro newydd, deniadol â blas eu chwarae. Mae dryswch ynghylch canabis a pha mor niweidiol ydyw yn deillio'n rhannol o gamau gweithredu diwydiant, naill ai drwy hyrwyddo cynnyrch sy'n deillio o ganabis heb gynhwysion gweithredol neu gefnogi ei ddad-droseddoli.

Byddwn yn ymchwilio i ymddygiad iechyd newydd ac sy'n dod i'r amlwg ac ymateb i hyn er mwyn sicrhau y gallwn ddarparu tystiolaeth a chynghori yn brydlon i Lywodraeth Cymru, y system iechyd ehangach a'r cyhoedd. Byddwn hefyd yn parhau i ddefnyddio gwyddor ymddygiad a'r wybodaeth a'r dystiolaeth orau sydd ar gael o amrywiaeth gynyddol o ffynonellau fel bod gennym y ddealltwriaeth orau posibl o'r hyn sy'n dylanwadu ar ymddygiad afiach. Er ein bod yn cydnabod y dylem geisio dylanwadu ar yr amgylchedd ehangach yn bennaf (gan wneud y dewisiadau iach yn ddewisiadau hawdd), bydd cefnogi unigolion yn parhau'n brif ran o'n gwaith. Byddwn yn cynorthwyo'r rhai sy'n gweithio gydag unigolion yn y system iechyd a gofal drwy raglenni

Amcanion

Erbyn 2035, byddwn wedi:

- gweithio gydag eraill i leihau afiechyd a marwolaeth o'r defnydd o gynnyrch sy'n niweidiol i iechyd, a hybu ymddygiad sy'n arwain at iechyd da;
- cynhyrchu, dehongli a rhannu tystiolaeth ar gyfer camau gweithredu effeithiol i gynorthwyo polisi, deddfwriaeth a champau gweithredu ar dybaco, deiet, anweithgarwch, ac alcohol a sylweddau eraill;
- datblygu a phrofi dulliau newydd a rhaglenni gwaith cydgysylltiedig ar draws y system ehangach;
- dulliau yn eu lle ar gyfer mynd ati'n gyflym i asesu effaith ymddygiad newydd ac sy'n dod i'r amlwg ar iechyd cyhoeddus; ac
- adolygu neu werthuso effaith polisi neu raglenni.

Blaenoriaeth 4:

Cefnogi datblygu system iechyd a gofal gynaliadwy sy'n canolbwyntio ar atal ac ymyrryd yn gynnar

Cyflwyniad

Mae gennym rôl arweinyddiaeth genedlaethol, wedi'i chefnogi drwy ddefnyddio gwybodaeth a thystiolaeth, wrth ddatblygu strategaethau iechyd cyhoeddus a gweithio mewn partneriaeth â GIG Cymru a chymunedau ar weithgareddau iechyd cyhoeddus. Mae'r system iechyd a gofal yn gweithio gyda'i gilydd i sicrhau bod gofal iechyd yn gynaliadwy ac yn addas ar gyfer cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol. Bydd ein dull yn adlewyrchu gweithgarwch a gweithredu atal sy'n seiliedig ar dystiolaeth.

Uchelgais Cymru lachach yw i bawb fyw bywydau hir, iach, hapus, ac i nodi sut y bydd y system iechyd

a gofal cymdeithasol yn gweithio gyda'i gilydd i gyflawni gofal iechyd cynaliadwy. Mae gofal iechyd cynaliadwy yn ofal o ansawdd uchel nad yw'n niweidio'r amgylchedd, yn fforddiadwy nawr ac yn y dyfodol, ac yn cael effaith gadarnhaol ar gymdeithas. Mae ein gwaith yn cynnwys symud gwasanaethau allan o'r ysbyty i gymunedau a chael mwy o wasanaethau sy'n canfod salwch neu ei atal yn llwyr. Bydd hyn yn cynnwys helpu pobl i reoli eu hiechyd a'u salwch hirdymor eu hunain. Bydd hefyd yn ei gwneud yn haws i bobl barhau i fod yn egniol ac yn annibynnol yn eu cartrefi a'u cymunedau.

**Cefnogi system
iechyd a gofal
gynaliadwy**

Trosolwg – pam mae hyn yn flaenoriaeth

Mae mwy o bobl yng Nghymru yn byw'n hirach ac mae angen mwy o ofal iechyd a chymdeithasol arnynt nag o'r blaen, ond mae adnoddau o dan bwysau. Mae poblogaeth sy'n heneiddio, anghydraddoldebau iechyd a chanlyniadau iechyd, a chanlyniadau pandemig Covid-19 wedi arwain at bwysau enfawr ar y system iechyd a gofal. Mae hyn yn cael effaith sylweddol ar gleifion a'u teuluoedd, yn ymwneud â mynediad at driniaeth, amseroedd aros a chanlyniadau cyffredinol. Mae'r materion hyn yn debygol o gael eu heffeithio ymhellach gan bwysau uniongyrchol eraill, fel yr argyfwng costau byw, a fydd yn ehangu'r bwlch rhwng y cefnog a'r llai cefnog ymhellach. Fel rhan o'r adferiad o Covid-19, mae gennym gyfle i gynorthwyo datblygiadau a gwelliannau ffisegol, yn enwedig mewn perthynas ag atal eilaidd.

Mae'r pwysau presennol yn y GIG a gofal cymdeithasol yn cael effaith sylweddol ar ganlyniadau iechyd ac yn codi cwestiynau ynghylch dyfodol hirdymor y system gyfan. Er bod sawl pwysau uniongyrchol, mae'n eithriadol o bwysig o hyd ein bod yn canolbwyntio ar atal, ymyrryd yn gynnar a thegwch iechyd i ddatblygu gofal sy'n diwallu anghenion iechyd pobl heddiw ac yn y dyfodol, yn lleihau niwed ac yn gwella canlyniadau. Mae gennym rôl allweddol wrth gynorthwyo'r system iechyd a gofal i ddatblygu cynlluniau gofal

manwl sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau da. Byddwn yn gweithio gyda phartneriaid allweddol i gydlynu ymdrechion ar draws y system. Gwnaethom ddysgu llawer o'r pandemig am glefydau heintus yn y dyfodol a sut mae asiantaethau gofal iechyd yn gallu gweithio gyda'i gilydd i ateb heriau gofal iechyd. Byddwn yn adeiladu ar hyn i sicrhau ein bod yn gweithio gyda'n gilydd i gyflawni canlyniadau iechyd teg i bobl. Mae tystiolaeth sylweddol o fanteision atal sylfaenol ac eilaidd mewn perthynas â lleihau achosion o glefydau a marw o glefydau, gan gynnwys llawer o ganserau a chlefyd cardiofasgwlaidd.

Ein nod yw blaenoriaethu adnoddau i sicrhau manteision gorau posibl gofal iechyd i bobl yng Nghymru, gan sicrhau ein bod yn diwallu anghenion unigolion a grwpiau a chanolbwyntio ar leihau anghydraddoldebau iechyd. Gallwn wella iechyd pobl drwy atal a chanfod clefydau'n gynnar neu wella canlyniadau sy'n gysylltiedig ag iechyd drwy ddefnyddio ymyriadau neu driniaethau effeithiol.

Yr hyn y mae'r flaenoriaeth hon yn ei gwmpasu

Mae'r flaenoriaeth hon yn ganolog i'n rôl wrth symud cydbwysedd ein system iechyd a gofal yng Nghymru i ganolbwyntio ar atal, ymyrryd yn gynnar a thegwch iechyd er mwyn gwella iechyd pobl. Bydd gennym:

- rôl arweinyddiaeth wrth weithio gyda GIG Cymru ac asiantaethau gofal i gynorthwyo iechyd cyhoeddus, gan ganolbwyntio'n benodol ar fesurau ataliol sy'n seiliedig ar dystiolaeth;
- rôl glir mewn gofal iechyd o ran iechyd cyhoeddus yn lleol ac yn genedlaethol, drwy ddatblygu Fframwaith Iechyd Cyhoeddus Cymru ar gyfer Gofal Iechyd o ran Iechyd Cyhoeddus gyda rhanddeiliaid allweddol;
- byddwn yn helpu i arwain y ffordd wrth gydlynw a chynorthwyo sut y mae atal, ymyrryd yn gynnar a thegwch iechyd yn cael eu trawsnewid drwy'r system gyfan;
- hyrwyddo ffyrdd o ddeall ein poblogaeth yn well a defnyddio asesiadau effaith i nodi grwpiau 'mewn perygl' er mwyn helpu i weld sut i ddarparu'r ymyriadau mwyaf effeithiol, yn enwedig gydag atal eilaidd;
- nodi pobl agored i niwed, grwpiau ar y cyrion ac anghydraddoldebau iechyd lleol, cynghori pobl ar sut i ddiwallu eu hanghenion gofal iechyd a chymhwyso'r egwyddorion hyn i wasanaethau gofal iechyd a ddarparwn yn uniongyrchol, er enghraifft rhaglenni sgrinio; ac
- arwain a chynorthwyo'r system gofal iechyd yng Nghymru i ddefnyddio ei rôl i ddylanwadu ac effeithio ar iechyd a llesiant.

Byddwn yn cynorthwyo ein partneriaid drwy asesu a chynllunio anghenion iechyd rhai grwpiau. Bydd hyn yn cynnwys ystyried effaith defnyddio dull ataliol i gynnwys atal sylfaenol, eilaidd a thrydyddol.

Byddwn hefyd yn darparu ac yn cydlynw adnoddau gyda'r nod o sicrhau bod gan bawb yng Nghymru nawr ac yn y dyfodol fynediad at ofal iechyd effeithiol ac effeithlon sy'n diwallu eu hanghenion. Bydd hyn yn cynorthwyo'r system ehangach i ddeall iechyd a llesiant yng Nghymru, gan ganolbwyntio ar leihau marwolaethau a chlefydau. Byddwn hefyd yn sicrhau bod dull cyson o gasglu a rhannu gwybodaeth yn genedlaethol, gan gynnwys gwybodaeth am ymddygiad iechyd, cleifion, clinigwyr a'r gweithlu ehangach.

Byddwn yn cynorthwyo fframwaith ar gyfer lleihau anghydraddoldebau iechyd, y gellir ei ddefnyddio'n

gyson ledled Cymru i ymdrin â'r gwahaniaethau mewn cynlluniau gofal (er enghraifft, drwy archwiliadau). Bydd hyn yn cynnal ansawdd profiad, diogelwch a chanlyniadau cleifion. Bydd hefyd yn sicrhau ein bod yn defnyddio adnoddau'n effeithlon, drwy osod blaenoriaethau, adolygu opsiynau ac asesu ein heffeithiolrwydd.

Byddwn hefyd yn cynorthwyo'r gwaith o drawsnewid gofal sylfaenol (gwasanaethau gofal iechyd yn y gymuned, fel meddygon teulu, deintyddion ac ati). Drwy arwain y ffordd ar hyn yng Nghymru, gallwn sicrhau bod gwelliannau gofal iechyd o ran iechyd cyhoeddus ac iechyd pobl, ac wrth leihau anghydraddoldebau yn gallu arwain diwygio gofal sylfaenol ehangach. Byddwn hefyd yn helpu i arwain Rhwydwaith Diogelu GIG Cymru, gan ganolbwyntio ar y defnydd o ddulliau gwella ansawdd, wrth ddysgu gyda GIG Cymru.

Amcanion

Erbyn 2035, byddwn wedi:

- cynorthwyo'r system i symud y cydbwysedd iechyd a gofal tuag at atal, ymyrryd yn gynnar a thegwch;
- manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i atal clefydau drwy ganolbwyntio ar atal eilaidd a gwneud i bob cyswllt â chleifion gyfrif, a sicrhau bod adnoddau'n cael eu dyrannu'n deg;
- cynorthwyo symud gofal yn nes at y cartref, gan sicrhau ei fod yn canolbwyntio ar y person;
- darparu gwybodaeth, dadansoddi, tystiolaeth ymchwil a gwerthuso i wella iechyd a llesiant pobl yng Nghymru a mynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd; a
- chynorthwyo ein partneriaid i ddefnyddio'r system gofal iechyd gyfan i ddylanwadu'n gadarnhaol ar iechyd a llesiant cymunedau.

Blaenoriaeth 5:

Darparu gwasanaethau iechyd cyhoeddus rhagorol i ddiogelu'r cyhoedd a chanlyniadau iechyd

Cyflwyniad

Diogelu'r cyhoedd yn erbyn effeithiau heintiau ac amlygiad i broblemau amgylcheddol (fel llygredd aer) a chyflawni ein rhaglenni sgrinio cenedlaethol yw ein prif gyfrifoldebau. Rydym yn gwneud hyn drwy ein gwasanaethau diogelu iechyd a rheoli heintiau a rhaglenni sgrinio cenedlaethol. Rydym yn darparu, yn monitro, ac yn gwerthuso saith

rhaglen sgrinio, ac yn cydlynu rhwydwaith clinigol a reolir Cymru gyfan ar gyfer sgrinio cyn geni. Nodau'r rhaglenni hyn yw naill ai lleihau cyfradd clefydau (er enghraifft, drwy sgrinio serfigol) neu wella diagnosis cynnar i leihau effaith clefyd (er enghraifft, sgrinio'r fron).

Darparu gwasanaethau iechyd cyhoeddus rhagorol

Trosolwg – pam mae hyn yn flaenoriaeth

Diogelu pobl yn erbyn heintiau a bygythiadau amgylcheddol yw'r allwedd i gyflawni Cymru iachach. Roedd pandemig Covid-19, a'i oblygiadau parhaus, wedi tynnu sylw at y bygythiad difrifol i iechyd yn sgil clefydau trosglwyddadwy ac atgyfnerthu pam y bydd amddiffyn iechyd a diogelu iechyd, yn parhau'n flaenoriaeth iechyd cyhoeddus mewn byd rhyng-gysylltiedig.

Mae'r pandemig wedi dangos mor gysylltiedig yr ydym ag eraill o amgylch y byd, a sut y mae'n rhaid i ni fod yn barod i weithredu ar fygythiadau byd-eang i iechyd, gan gynnwys nodi bygythiadau yn y dyfodol. Byddwn yn ystyried yr hyn yr ydym wedi'i ddysgu o'r pandemig a sicrhau ein bod mor barod ag y gallwn fod ar gyfer bygythiadau yn y dyfodol. Un o'r bygythiadau hyn yw ymwrthedd gwrthficrobaidd (lle mae heintiau'n mynd yn fwy anodd eu trin â chyffuriau), a rhaid i ni ganolbwyntio ein gwasanaethau ar leihau hyn. Bydd cysylltu â'n partneriaid o amgylch y byd fel ein bod yn ymwybodol o fygythiadau i iechyd wrth iddynt ddod i'r amlwg a rhoi systemau ar waith i ymdrin â nhw yn bwysig wrth i ni weithio i ddiogelu cenedlaethau'r dyfodol.

Byddwn yn darparu rhaglenni sgrinio rhagorol sy'n ddiogel, yn effeithiol, yn canolbwyntio ar bobl, yn brydlon, yn effeithlon ac yn deg, ac sydd wedi'u gwerthuso ac y profwyd eu bod yn gwella iechyd pobl.

Mae sut rydym yn darparu ein gwasanaethau i ddiogelu iechyd pobl Cymru yn hanfodol. Mae Deddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Ansawdd ac Ymgysylltu) (Cymru) 2020 yn tynnu sylw at y 'ddyletswydd ansawdd' sydd gennym i ddarparu gofal mewn amgylchedd dysgu. Credwn y bydd darparu ein gwasanaethau fel hyn yn sicrhau'r canlyniadau gorau i bobl Cymru.

Yr hyn y mae'r flaenoriaeth hon yn ei gwmpasu

Rydym wedi diffinio rhagoriaeth drwy 'ddimensiynau ansawdd' y Sefydliad Meddyginiaethau, sydd hefyd yn cael eu defnyddio yn Neddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Ansawdd ac Ymgysylltu) (Cymru) 2020. Y rhain yw:

- **diogelwch** – dylai gwasanaethau allu dangos, drwy dystiolaeth ddibynadwy, eu bod yn ddiogel a bod ymyriadau'n cynnig mwy o fanteision na risgiau;
- **effeithiolrwydd** – dylid gwerthuso gwasanaethau a phrofi eu bod yn effeithiol;
- **canolbwyntio ar gleifion** – dylai gwasanaethau allu dangos eu bod yn mynd ati'n rheolaidd ac yn weithredol i ymgysylltu â'r rhai sy'n eu defnyddio a rhanddeiliaid i asesu eu profiadau fel rhan o barhau i wella;
- **amseroldeb** – dylai gwasanaethau allu ymateb yn brydlon;
- **effeithlonrwydd** – dylai gwasanaethau allu dangos bod gwelliannau i iechyd yn cael eu cyflawni yn y ffordd fwyaf effeithlon;
- **tegwch** – dylai gwasanaethau gadw at egwyddor sy'n penderfynu beth sy'n deg wrth ddosbarthu

Gan ein bod yn cydnabod pwysigrwydd arloesi a gwella'n gwasanaethau'n barhaus, mae gennym y mesurau rhagoriaeth ychwanegol canlynol hefyd.

- **Arloesedd a gwelliant parhaus** – mae gwasanaethau iechyd cyhoeddus rhagorol bob amser yn ceisio arloesi a gwella er mwyn cyflawni rhagoriaeth.
- **Addysg a hyfforddiant** – i ddarparu gwasanaethau iechyd cyhoeddus rhagorol rhaid i ni fuddsoddi yn ein staff, gan sicrhau bod ganddynt y sgiliau cywir i gyflawni rhagoriaeth.
- **Cydweithio mewnol ac allanol** – gwasanaethau iechyd cyhoeddus rhagorol yw'r rhai sy'n gweithio gyda'i gilydd ar draws y sefydliad a'r system iechyd cyhoeddus i gyflawni ein canlyniadau.

Mae'r flaenoriaeth hon yn canolbwyntio ar yr holl wasanaethau cyhoeddus a chleifion a ddarparwn, yn enwedig sgrinio, diogelu iechyd a microbioleg. Ond,

wrth i ni roi'r strategaeth hon ar waith, byddwn hefyd yn ceisio defnyddio'r dull hwn ar gyfer y prif wasanaethau iechyd cyhoeddus eraill a ddarparwn.

Rhaglenni cenedlaethol sgrinio'r boblogaeth

Byddwn yn darparu rhaglenni sgrinio er mwyn helpu i wella iechyd pobl yng Nghymru. Nod y rhaglenni hyn yw naill ai lleihau cyfradd yr achosion newydd o glefyd neu wella diagnosis cynnar i leihau effaith clefyd. Rydym yn cynnig sgrinio i bawb sy'n gymwys i'w gael, ond mae nifer y bobl sy'n cymryd rhan yn amrywio. Un o'n prif flaenoriaethau yw gwella hyn

(drwy rannu manteision ac anfanteision sgrinio). Roedd pandemig Covid-19 wedi effeithio'n fawr ar ein gallu i ddarparu ein rhaglenni sgrinio. Byddwn yn adfer ein dwy raglen sgrinio sydd wedi'u hoedi o hyd drwy raglen uchelgeisiol a fydd yn defnyddio technoleg newydd, ac yn defnyddio arloesi sy'n ceisio gwella arferion.

Gwasanaethau diogelu iechyd a heintiau

Mae ymateb i heriau clefydau trosglwyddadwy yng Nghymru yn cynnwys darparu rhaglenni a gwasanaethau, ac amlygwyd pwysigrwydd y rhain yn ystod pandemig Covid-19. Byddwn yn dysgu o brofiadau ein gwasanaethau diogelu iechyd a heintiau yn ystod y pandemig i sicrhau ein bod wedi paratoi ar gyfer heriau bygythiadau yn y dyfodol.

Byddwn yn darparu'r rhaglenni a'r gwasanaethau hyn gyda'n gwasanaethau ehangach, gan eu gwneud yn fwy dibynadwy a chynaliadwy. Mae gennym rôl arweinyddiaeth, gan weithio gyda'n partneriaid a'u cynghori ar strategaethau i sicrhau diagnosis o haint a'i drin yn gynnar ac yn effeithiol i reoli'r lledaeniad. Mae ein gwasanaethau allweddol, gan gynnwys y Ganolfan Wylidwriaeth ar gyfer Clefydau Trosglwyddadwy, yn cefnogi'r ymateb hwn, a fydd yn ein helpu i ddeall effaith clefydau trosglwyddadwy ac ymyriadau ar bobl Cymru.

Mae Covid-19 a heintiau anadlol eraill yn parhau i ddangos mai imiwneiddio yw'r ffordd bwysicaf o atal clefyd a lleihau difrifoldeb haint, ochr yn ochr â rheoli brigiadau o achosion yn effeithiol a rheoli haint. Y Rhaglen Brechu a Chlefydau

Ataliadwy yw'r rhaglen genedlaethol ar gyfer imiwneiddio a brechu. Byddwn hefyd yn chwarae rôl angenrheidiol wrth ddiogelu pobl yn erbyn bygythiadau amgylcheddol, fel llygredd aer. Mae ein gwasanaethau iechyd cyhoeddus amgylcheddol yn sicrhau ein bod yn lleihau nifer y bobl sy'n mynd yn sâl neu'n marw o ganlyniad i fygythiadau amgylcheddol ac yn cynyddu nifer y bobl y mae eu hiechyd yn cael budd o amgylchedd da. Byddwn yn gwneud hyn drwy gymorth, canllawiau polisi, cyngor arbenigol a monitro.

Bydd ein gwasanaethau microbioleg yn parhau i ddarparu gwasanaethau cynghori diagnostig a chlinigol o'r radd flaenaf a Gwasanaethau Microbioleg Arbenigol a Chyfeirio i gynorthwyo sut y mae brigiadau o achosion yn cael eu nodi a'u rheoli.

Arloesi a bygythiadau yn y dyfodol

Bydd ein gwasanaethau iechyd cyhoeddus bob amser yn ceisio cyflawni rhagoriaeth drwy arloesi a gwella. Mae genomeg iechyd cyhoeddus yn canolbwyntio ar boblogaethau, gwasanaethau iechyd a rhaglenni iechyd cyhoeddus, yn hytrach na gofal clinigol unigol, drwy ddefnyddio datblygiadau ym maes genomeg dynol a phathogen i wella iechyd

cyhoeddus ac atal clefydau. Bydd ein Rhaglen Genomeg Iechyd Cyhoeddus yn ein helpu i arwain wrth wella canlyniadau i bobl yng Nghymru. Byddwn yn parhau i arwain y gwaith o ddatblygu canllawiau ar y defnydd o wrthfotigau a'u heffeithiolrwydd ar draws y GIG, gyda'r nod o leihau achosion o haint ac felly'r galw am wrthfotigau.

Amcanion

Erbyn 2035, byddwn wedi:

- darparu rhaglenni sgrinio rhagorol, sy'n canolbwyntio ar bobl sy'n gwella iechyd pobl drwy roi cyfleoedd teg iddynt;
- datblygu ac addasu ein rhaglenni sgrinio yn unol â'r dystiolaeth bresennol ac arloesi er mwyn gwella cynlluniau gofal;
- darparu rhaglen sgrinio coluddion gynhwysfawr a rhaglen sgrinio llygaid diabetig gynaliadwy;
- rhoi argymhellion newydd Pwyllgor Sgrinio Cenedlaethol y DU ar waith ar gyfer pobl yng Nghymru;
- profi llai o heintiau sy'n gysylltiedig ag iechyd a gofal cymdeithasol a defnyddio gwrthfotigau yn briodol yn unig;
- rhoi'r dystiolaeth sydd ei hangen ar glinigwyr i wneud diagnosis cyflymach fel y gall cleifion gael eu trin yn gyflym ac yn gywir (drwy ein gwasanaethau microbioleg, gan ddefnyddio technegau o'r radd flaenaf, modern a ddatblygwyd drwy arloesi a gwella parhaus);
- nodi cymunedau sy'n wynebu risg uwch o niwed o glefydau trosglwyddadwy yn well, gan arwain at ymyriadau i leihau nifer y bobl sy'n mynd yn sâl neu'n marw o'r clefydau hyn neu fygythiadau amgylcheddol;
- helpu i arwain a chynorthwyo rhaglenni imiwneiddio a brechu rhagorol, gan arwain at lawer llai o afiechyd; a
- darparu gwybodaeth yn brydlon i helpu i atal clefyd rhag cael ei drosglwyddo a lleihau effaith clefydau trosglwyddadwy ar unigolion a gwasanaethau gofal iechyd.

Blaenoriaeth 6:

Mynd i'r afael ag effeithiau newid hinsawdd ar iechyd cyhoeddus

Cyflwyniad

Mae newid hinsawdd yn cael ei gydnabod fel bygythiad iechyd cyhoeddus mwyaf arwyddocaol y ganrif, ac yn peryglu iechyd corfforol, iechyd meddwl a llesiant. Mae'n bygwth pob maes o fywyd sy'n effeithio ar ein gallu i gyflawni a chynnal iechyd da. Ym mis Hydref 2021, datganodd Sefydliad Iechyd y Byd mai newid hinsawdd yw'r bygythiad iechyd unigol mwyaf sy'n wynebu'r ddynoliaeth, yn sgil tymereddau byd-eang sy'n codi.

Mae'r ddaear eisoes wedi cynhesu 1.1°C uwchben lefelau cyn yr oes ddiwydiannol o ganlyniad i weithgarwch pobl. Mae angen camau gweithredu brys i gyfyngu ar gynnydd mewn tymheredd byd-eang i 1.5°C er mwyn atal niwed dinistriol i iechyd. Mae lleihau allyriadau nwyon tŷ gwydr drwy

ddewisiadau gwell o ran trafndiaeth, bwyd ac ynni yn arwain at well iechyd, yn enwedig drwy leihau llygredd aer.

Mae effeithiau niferus newid hinsawdd yn effeithio ar benderfyneddion cymdeithasol ac amgylcheddol iechyd (aer glân, digon o fwyd, cartrefi diogel a mynediad at wasanaethau). Mae'r effeithiau eisoes yn cael eu teimlo yng Nghymru, o fygythiadau corfforol i fywyd drwy dywydd eithafol, a gorbryder sy'n gysylltiedig â hinsawdd. Yn fyr, mae newid hinsawdd eisoes yn effeithio'n andwyol ar iechyd pobl yng Nghymru a bydd yn parhau i wneud hynny ymhell i'r dyfodol.

**Mynd i'r afael
ag effeithiau newid
hinsawdd ar iechyd
cyhoeddus**

Trosolwg – pam mae hyn yn flaenoriaeth

Rydym yn gwybod bod rhai cymunedau yng Nghymru yn debygol o gael eu heffeithio'n fwy gan newid hinsawdd nag eraill, a rhai yn llai tebygol o allu cymryd camau gweithredu i ymateb i'r newidiadau hyn. Mae'r rhain yn cynnwys cartrefi incwm is mewn ardaloedd sy'n dioddef llifogydd yn rheolaidd, a phobl sy'n byw gydag anableddau neu gyflyrau cronig (hirdymor), a'u gofalwyr. Mae effeithiau newid hinsawdd yn debygol o wneud anghydraddoldebau iechyd presennol yng Nghymru yn waeth. Rhaid i ni sicrhau bod gennym bolisiau ac ymyriadau addasu effeithlon a theg yn eu lle sy'n helpu i leihau'r anghydraddoldebau hyn.

Mae gan Gymru yr amgylchedd a'r ddeddfwriaeth i gynorthwyo'r trawsnewid sydd ei angen i fynd i'r afael â newid hinsawdd. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn sicrhau bod yr hinsawdd yn cael ei hystyried pan fydd penderfyniadau bob dydd yn cael eu gwneud. Mae'r ddeddfwriaeth hon sy'n arwain y byd yn rhoi dyletswydd arnom i gynorthwyo'r saith nod llesiant a roddwyd ar waith gan y ddeddf.

Mae gennym hanes hir o waith ar newid hinsawdd a chynaliadwyedd, y tu mewn i'n sefydliad a'r tu allan iddo. Gwnaethom sefydlu ein Canolfan Iechyd a Chynaliadwyedd er mwyn helpu i weithredu gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae'r Ganolfan wedi helpu i ddatblygu ein dull o ran cynaliadwyedd a lleihau ein hallbwn carbon deuocsid. Gyda'n rhanddeiliaid allweddol, rydym wedi dechrau asesiad effaith iechyd cynhwysfawr ar newid hinsawdd yng Nghymru i lywio'r broses o wneud penderfyniadau a pholisi ar addasu i newid hinsawdd.

Yn 2021, gwnaethom gynnal adolygiad o'r adroddiad Asesiad o Risgiau Newid Hinsawdd Cymru (CCRA3). Asesodd yr adroddiad hwn 61 o risgiau a chyfleodd o newid hinsawdd, ar draws sectorau fel iechyd, tai, yr amgylchedd naturiol, busnes a seilwaith, a risgiau o effeithiau rhyngwladol newid hinsawdd. Nododd yr adroddiad nifer sylweddol o risgiau yr oedd angen camau gweithredu iechyd cyhoeddus brys arnynt.

Ers 2021, mae gwaith wedi bod yn mynd rhagddo ar draws Iechyd Cyhoeddus Cymru a'r system iechyd ehangach i ymateb i'r argyfwng hinsawdd. Mae hyn wedi ymwneud â chynnwys gweithgarwch ar newid hinsawdd mewn rhaglenni presennol, er enghraifft, Cymru Iach ar Waith a Gwelliant Cymru, neu ddatblygu rhaglenni gweithredu newydd fel Cynllun Gofal Sylfaenol Gwyrddach Cymru. Gwnaethom hefyd gyhoeddi ein Cynllun Cyflenwi Strategol Datgarboneiddio GIG Cymru. Mae hwn yn nodi sut rydym yn bwriadu mynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd yng Nghymru drwy leihau'r ôl-troed carbon (faint o nwyon tŷ gwydr a ryddheir i'r atmosffer) y sector iechyd (gan gynnwys ni).

Mae rhannau allweddol o'n rôl yn adlewyrchu amrywiaeth a swm y gwaith rydym wedi'i wneud ar newid hinsawdd a chynaliadwyedd. Mae hyn yn cynnwys datblygu, deall a dehongli tystiolaeth i gynorthwyo camau gweithredu, darparu ymyriadau sy'n gweithio a rhoi cyngor technegol i bartneriaid (fel cyngor ar bolisi, newid ymddygiad, cyfathrebu, monitro a chanllawiau).

Yr hyn y mae'r flaenoriaeth hon yn ei gwmpasu

Mae cynllun y Gymdeithas Ryngwladol o Sefydliadau Iechyd Cyhoeddus Cenedlaethol (IANPHI) ar gyfer camau gweithredu ar iechyd a newid hinsawdd yn nodi sut y mae gan asiantaethau iechyd cyhoeddus cenedlaethol rôl allweddol wrth ymdrin â newid

hinsawdd. Mae'r cynllun yn unol â'n safbwyntiau ni ein hunain ynghylch y gwaith sydd ei angen i ymateb i effeithiau newid hinsawdd ar iechyd ac mae wedi'i ddefnyddio fel sail ar gyfer gweithredu.

Mae angen i ni wneud y canlynol:

Diogelu, hyrwyddo ac addysgu:

- Diogelu pobl a chymunedau yn erbyn effeithiau iechyd newid hinsawdd, gan ganolbwyntio'n benodol ar degwch a lleihau anghydraddoldebau iechyd.
- Addysgu cydweithwyr o bob rhan o'r system iechyd a gofal ynghylch risgiau hinsawdd ac iechyd, gan wneud yn siŵr eu bod yn teimlo eu bod yn gallu gweithredu ac ymateb i'r galw sy'n newid.
- Hyrwyddo amgylcheddau a ffyrdd o fyw iach, gan ddefnyddio newidiadau mewn ymddygiad iechyd ac asesiadau effaith iechyd i ddylanwadu ar bolisi a gwneud penderfyniadau.
- Helpu pobl a chymunedau i addasu i effeithiau newid hinsawdd ar iechyd a lleihau'r effeithiau hynny.

Ymateb a gweithredu:

- Sicrhau bod polisi, cyngor a chanllawiau, sy'n seiliedig ar dystiolaeth, yn cael eu rhoi ar draws y system iechyd cyhoeddus yng Nghymru.
- Cydlynu camau gweithredu a chyswllt â gwledydd ac asiantaethau eraill y DU ac ar draws y system iechyd cyhoeddus yng Nghymru.
- Sicrhau ein bod wedi paratoi ar gyfer tywydd eithafol ac ymateb iddo, ynghyd â phartneriaid eraill, mewn ffordd sy'n diwallu anghenion ein cymunedau mwyaf agored i niwed.

Monitro a gwerthuso:

- Datblygu ein monitro hinsawdd fel y gallwn wirio effeithiau newid hinsawdd ar iechyd a llesiant ac arwain camau gweithredu pellach gan asiantaethau, gan gynnwys ymgorffori systemau rhybudd cynnar.
- Cynnal ymchwil i effeithiau newid hinsawdd ar iechyd cyhoeddus, ac effeithiolrwydd ymyriadau sydd â'r nod o'u lleihau.
- Gwerthuso effeithiau polisiau hinsawdd yng Nghymru ar iechyd.
- Gwerthuso effaith ein ffyrdd ein hunain o weithio.

Amcanion

Erbyn 2030, byddwn wedi:

- cefnogi uchelgais Llywodraeth Cymru o gyflawni GIG Cymru sero net (lleihau ein hallyriadau nwyon tŷ gwydr i mor agos at sero â phosibl ac ailamsugno unrhyw allyriadau sy'n weddill drwy ffyrdd naturiol neu dechnolegol).
- yn sefydliad carbon-negatif (yn cael gwared ar fwy o garbon deuocsid o'r atmosffer na'r hyn rydym yn ei ryddhau);
- wedi gweithio gyda'n partneriaid er mwyn ymateb i addasu i'r hinsawdd a gweithredu ar hyn a lleihau effeithiau newid hinsawdd;
- meddu ar system fonitro, ymchwil a gwerthuso ddibynadwy sy'n ein galluogi ni a'n partneriaid i flaenoriaethu camau gweithredu sy'n seiliedig ar dystiolaeth; a
- meddu ar weithlu sy'n darparu iechyd cyhoeddus sy'n sensitif i'r hinsawdd ar draws pob rhan o'r sefydliad.

Rhoi ein strategaeth ar waith

Byddwn yn rhoi ein strategaeth ar waith drwy ddatblygu atebion digidol sy'n diwallu anghenion pobl. Byddwn yn canolbwyntio ar ddulliau arloesol sy'n gweithio, gan roi'r rhai sy'n defnyddio ein gwasanaethau wrth wraidd yr hyn a wnawn, a chanolbwyntio'n gyson ac yn barhaus ar wella ansawdd ein gwasanaethau.

Bydd y Ddeddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Ansawdd ac Ymgysylltu) (Cymru), yn enwedig y 'ddyletswydd ansawdd' a'r 'ddyletswydd gonestrwydd', yn ffactor allweddol wrth roi ein strategaeth ar waith. Bydd nifer bach o strategaethau a dulliau eraill yn ategu hyn.

Strategaeth Pobl

Mae ein Strategaeth Pobl yn nodi ein gweledigaeth ar gyfer pawb sy'n gweithio i ni (neu sydd am weithio i ni) a'n rôl wrth gynorthwyo'r gwaith o ddatblygu gweithlu'r system iechyd cyhoeddus ehangach. Ein nod yw datblygu gweithlu hyblyg, cynaliadwy a ffyniannus sy'n gallu cyflawni ein Strategaeth Hirdymor yn llwyddiannus, ac sy'n awyddus i wneud hyn.

Gwnaethom lansio ein Strategaeth Pobl ym mis Mawrth 2020 ac rydym wedi gwneud cynnydd sylweddol gyda'r naw thema sy'n rhan o'r strategaeth. Yn ystod 2023, byddwn yn eu haddasu i sicrhau eu bod yn gyson â'n blaenoriaethau newydd a strategaethau allweddol eraill.

Strategaeth Ddigidol a Data

Bydd ein Strategaeth Ddigidol a Data yn defnyddio'r dechnoleg fodern y mae pobl yn ei disgwyl ac yn gwneud gwell defnydd o'r wybodaeth sydd gennym

ni ac eraill er mwyn darparu'r effaith fwyaf ar ganlyniadau iechyd a llesiant yng Nghymru.

Rydym hefyd wedi datblygu'r pum prif egwyddor ddigidol ganlynol i arwain ein gwaith.

- **Anghenion defnyddiwr yn gyntaf:** Mae pobl a'u hanghenion wrth wraidd yr hyn rydym yn ei wneud.
- **Hygyrch a chyfartal:** Gall pawb y mae angen ein gwasanaethau arnynt ddod o hyd iddynt a'u defnyddio.
- **Yn agored yn ddiofyn:** Drwy rannu'n agored ac yn dryloyw, rydym yn cynyddu gwerth ein gwasanaethau ac yn ennyn ymddiriedaeth eraill.
- **Effeithlon:** Rydym yn ailddefnyddio'r hyn y gallwn ac yn profi ein rhagdybiaethau cyn i ni eu cyflawni.
- **Canolbwyntio ar bobl:** Rydym yn gwerthfawrogi'r bobl sy'n adeiladu ac yn rhedeg ein gwasanaethau.

Bydd ein Strategaeth Ddigidol a Data yn canolbwyntio ar nifer o brif feysydd, gan gynnwys adeiladu ar seiliau cadarn, sicrhau ein bod yn

cyflawni ein blaenoriaethau, ac yn gwella iechyd cyhoeddus drwy dechnoleg ddigidol.

Strategaeth Ymchwil a Gwerthuso

Ein nod yw bod yn sefydliad dysgu a datblygu eithriadol sy'n trawsnewid iechyd cyhoeddus drwy

ganolbwyntio ar ymchwil a gwerthuso a fydd yn helpu i wneud gwahaniaeth i ymarfer.

Mae ein hegwyddorion ymchwil a gwerthuso fel a ganlyn:

- **Yn agored yn ddiofyn:** Datblygu a rhannu meysydd o ddiddordeb ymchwil, cyhoeddi allbynnau wedi'u targedu at anghenion y rhai sy'n defnyddio ein gwasanaethau, a bod yn glir ynghylch yr hyn rydym yn ei arwain neu ei gefnogi.
- **Cynhwysol:** Cynllunio dulliau ac atebion gyda chymunedau wrth weithio gyda nhw, casglu a gwerthuso gwybodaeth am gydraddoldebau, a gweithio gyda chymunedau i gynnwys y rhai nad ydynt yn ymddiried ynom.
- **Amlddisgyblaethol:** Dathlu amrywiaeth ein gwaith a chyfuno'r sgiliau a'r arbenigedd amrywiol sydd ei angen arnom, gan arwain at fodel ar y cyd o ymchwil a gwerthuso.
- **Dylanwadol:** Arwain ein cyllidwyr i fynd i'r afael â bylchau mewn tystiolaeth, ymchwil a gwerthuso sydd eu hangen i'n helpu i gyflawni ein nodau iechyd.
- **Cydgysylltiedig:** Sicrhau bod gennym safonau a rennir ar gyfer cynnyrch a phecyn clir a chynhwysfawr

Strategaeth Iechyd Rhyngwladol

Ein gweledigaeth iechyd rhyngwladol yw i fod yn sefydliad iechyd cyhoeddus cenedlaethol sydd wedi'i gysylltu'n fyd-eang ac sy'n ysbrydoli, gan

weithio tuag at Gymru iachach a thecach i fynd i'r afael â heriau byd-eang a nodau cyffredin.

Nod ein Strategaeth Iechyd Rhyngwladol yw:

- dod â gweithgarwch iechyd rhyngwladol a byd-eang ynghyd i ddangos ein gwaith da a dathlu arferion da a llwyddiannau;
- cryfhau gweithgareddau, cyfleoedd a phartneriaethau iechyd rhyngwladol presennol a helpu i ddatblygu rhai newydd;
- helpu i ddarparu cyfleoedd ar gyfer datblygu proffesiynol a recriwtio a chadw staff, gan gynorthwyo'r sefydliad fel gweithle sy'n ysbrydoli; a
- hyrwyddo a chryfhau rôl ac effaith arweiniol Cymru ar y llwyfan rhyngwladol.

Ymgysylltu â phobl a chymunedau

Mae ein dogfen Ein Dull o Ymgysylltu yn trafod amrywiaeth eang o weithgareddau i gynnwys pobl, o unigolion a chymunedau yn rhannu eu profiadau, i gymunedau sy'n unedig ar bwnc penodol, hyd at roi ffyrdd i bobl ddylanwadu ar faterion sy'n effeithio arnynt.

Byddwn yn canolbwyntio ar gynnwys a chydweithio – dau o'r ffyrdd o weithio a nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Rhaid i'n dull roi pobl wrth wraidd ein gwaith.

Gwyddor ymddygiad

Bydd ein Huned Gwyddor Ymddygiad yn darparu arbenigedd ac yn ein galluogi i ddefnyddio gwyddor ymddygiad yn rheolaidd er mwyn gwella a diogelu iechyd a llesiant pobl. Bydd cynorthwyo ac arwain

ein rhanddeiliaid ac ychwanegu at eu galluedd yn helpu i newid yn sylweddol sut rydym yn cyflawni ein blaenoriaethau.

Strategaeth Cyllideb

Bydd ein Strategaeth Cyllideb yn ein cynorthwyo drwy annog cynaliadwyedd ariannol, gwelliant a gwerth. Byddwn yn sicrhau bod ein hadnoddau'n cyd-fynd â'n blaenoriaethau a byddwn yn parhau i aros yn sefydlog yn ariannol o fewn amgylchedd

allanol heriol. Byddwn yn herio ein hunain i sicrhau ein bod yn sicrhau'r gwerth gorau i bobl Cymru, a'n rhanddeiliaid, drwy ddefnyddio ein hadnoddau'n effeithlon ac yn effeithiol.

Ansawdd fel Strategaeth Sefydliadol

Ein nod yw bod yn enghraifft berffaith o sefydliad mewn perthynas ag ansawdd, gwella ac arloesi. Byddwn yn defnyddio'r gwerthoedd hyn wrth roi ein strategaeth newydd ar waith. Mae Deddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Ansawdd ac Ymgysylltu) (Cymru) 2020 yn ategu'r nod hwn, yn enwedig ei dyletswyddau ansawdd a gonestrwydd.

Nod Ansawdd fel Strategaeth Sefydliadol yw helpu sefydliad i ddarparu gwasanaethau a chynnyrch sy'n canolbwyntio ar y defnyddiwr ac yn helpu i greu amgylchedd lle gall ein staff fwynhau eu gwaith ac ymfalchïo ynddo.

Casgliad

Mae'r strategaeth hon yn nodi ein huchelgeisiau hirdymor ar gyfer sut y byddwn yn mynd i'r afael â'r heriau iechyd sy'n wynebu Cymru yn y blynyddoedd i ddod. Er bod yr heriau sy'n ein hwynebu yn anodd, rydym wedi dangos dros y blynyddoedd diwethaf yr hyn y gallwn ei gyflawni drwy ymrwymiad, proffesiynoldeb ac arbenigedd ein staff.

Mae ein strategaeth yn rhoi'r cyfle i ni adeiladu ar ffyrdd arloesol o weithio a'u croesawu, gan ddefnyddio potensial symiau enfawr ac amrywiol o wybodaeth a thechnolegau newydd, a gweithio ar draws ffiniau proffesiynol a chydag amrywiaeth o bartneriaid.

Rydym wedi rhoi'r grym i'n staff ddod at ei gilydd, gan ddefnyddio eu gwybodaeth a'u sgiliau, er mwyn helpu i lunio ein strategaeth. Byddwn yn llwyddo i gyflawni'r strategaeth drwy eu harbenigedd, sgiliau a'u gwybodaeth nhw.

Byddwn yn mynd i'r afael â'r heriau a'r cyfleoedd y mae Cymru yn eu hwynebu yn y blynyddoedd i ddod ac yn llwyddo drwy ymrwymiad, proffesiynoldeb ac ymdrechion ein staff. Byddwn yn gweithio i greu amgylchedd sy'n annog arloesi a gweithio mewn ffordd hyblyg.

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales